

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet

Remissvar till Ds 2016:21, Ändringar i fråga om sysselsättning och kommunplacering av ensamkommande barn

Sammanfattning

Länstyrelsen i Jönköpings län tillstyrker i huvudsak följande förslag i departementskrivelsen:

- Begränsning av möjligheten att placera ensamkommande barn i en annan kommun än den anvisade
- Förändring av Migrationsverkets ansvar för att ge asylsökande sysselsättning
- Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser

De tillägg Länstyrelsen i Jönköpings län vill göra berör främst avsnitten som rör:

- Förtydligande/utökning av möjligheter att placera barn utan särskild överenskommelse, då det kan finnas andra behov än vårdbehov som behöver tillgodoses (t.ex. skolgång och familjehemsplacering) på grund av konsekvenser för ensamkommande barn (normaliseringsprincipen).
- Länstyrelsens roll i beslut om placering utanför anvisningskommun utan särskild överenskommelse.

2 Begränsning av möjligheten att placera ensamkommande barn i en annan kommun än den anvisade

Länstyrelsen instämmer i den beskrivning som ges när det gäller behov av begränsningar gällande möjligheter att placera ensamkommande barn i annan kommun än anvisningskommunen.

I departementsskrivelsen föreslås att placeringen i annan kommun av barn endast kan ske om man upprättar en särskild överenskommelse med mottagande kommun. Kommuner har varierande kapacitet att erbjuda ett mottagande av ensamkommande barn som svarar upp mot de skiftande behov av vård och stöd som kan finnas hos anvisade barn. Det kan t.ex. gälla kommunernas möjligheter att erbjuda skolgång på gymnasienivå, specialistvård och anpassat boende (familjehem eller boende för flickor). Dessa begränsningar kan komma att missgynna barn som anvisas till mindre landsbygdskommuner. Kommuners möjlighet att tacka nej till att ingå en särskild överenskommelse med anvisningskommun bör begränsas i det fall det strider mot den normaliseringsprincip som innebär att samma regler och sociala omvårdnadssystem, så långt som möjligt, bör gälla för samtliga barn och unga som vistas i Sverige. T.ex. när det gäller det fria skolvalet och placering i familjehem.

I departementsskrivelsen föreslås även att placering av barn med särskilda behov i annan kommun än anvisningskommunen, begränsas till att endast avse kommuner inom det egna länet. Då även länen har varierande kapacitet att erbjuda vård och även utbildning, bör det finnas en möjlighet till att göra undantag från regeln. Särskilt i de fall det finns akuta behov av att tillgodose barnets behov av vård. Det finns en risk för att vad som är bäst för barnet inte blir avgörande vid beslut av åtgärder som rör vård eller behandlingsinsatser (vilket enligt 1 kap. §2 SoL bör vara avgörande i sådana beslut). Denna problematik blir särskild tydlig för Gotlands län, som endast består av en kommun och därmed skulle få ett ojämnt förhållande i jämförelse med övriga kommuner i landet.

För en förutsägbarhet av behovet av särskilda överenskommelser efterfrågar Länsstyrelsen en utredning som belyser orsaker till att kommuner placerat ensamkommande barn i en annan kommun. Detta för att kunna göra riktade insatser och ge stöd till kommuner på ett sådant sätt som leder till en minskning av placering av ensamkommande i annan kommun än anvisningskommunen samt för att kunna göra en rättvisande bedömning av remisskrivelsens konsekvenser och effekter.

Länsstyrelsen bedömer att det kommer att krävas en omfattande samverkan och gemensam planering mellan länets kommuner och region/landsting för att kunna tillgodose ensamkommande barns behov inom länet. Då flera av landets kommuner har haft svårigheter att anpassa sin organisation till det ändrade behovet av mottagande av ensamkommande barn, bör sådan samverkan uppmuntras med syftet att uppnå den flexibilitet i organisation och beredskap som kan komma att krävas för att bättre ta tillvara länets samlade kapacitet.

Länsstyrelsen anser att det i departementsskrivelsen framkommer att det finns en möjlighet till sådana undantag: *"Placeringar i de situationer som omfattas av detta undantag **bör** begränsas till boende i en annan kommun inom länet."*
Länsstyrelsen anser dock att det tydligt ska framgå under vilka

förutsättningar undantag kan göras, samt om det är en bedömning som Länsstyrelsen eller annan myndighet som åläggs uppdraget ska göra.

Länsstyrelsen har följande invändningar mot att uppdraget att godkänna placeringar där anvisningskommunen bedömt att det föreligger ett särskilt vårdbehov som inte kan tillgodoses i anvisningskommunen, åläggs Länsstyrelsen; Länsstyrelsen kan inte anses besitta den detaljkunskap om kommuners och landstingens skyldigheter och möjligheter att tillhandahålla vård, som skulle komma att krävas för att fatta sådana beslut. Länsstyrelsen vill därför föreslå att detta ansvar istället åläggs Inspektionen för vård och omsorg, då myndigheten redan i nuläget har ansvaret att utöva tillsyn över vård- och behandlingshem samt att pröva överflytt av socialtjänstären mellan kommuner.

Länsstyrelsen kan, inom ramen för sitt nuvarande uppdrag, föra dialog med länets kommuner och diskutera behov av särskilda överenskommelser för ensamkommande barn i samband med överenskommelser om justeringar av kommunal mellan kommuner. Därigenom skulle Länsstyrelsen på ett naturligt sätt kunna arbeta för att förbättra kommunens och länets beredskap och kapacitet av mottagande av nyanlända, oavsett målgrupp (asylsökande, asylsökande barn, ensamkommande barn och nyanlända).

3.1 Migrationsverkets ansvar för att ge asylsökande sysselsättning enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. ändras

Länsstyrelsen instämmer i förslaget med följande tillägg och önskemål om komplettering.

Det behövs ett förtydligande vad som avses med *"Migrationsverket ska i stället i lämplig omfattning ge asylsökande m.fl. tillfälle att delta i informationsinsatser."* Man hänvisar även i departementskrivelsen till att det vore lämpligt med tidiga insatser i en större omfattning än idag, men hänvisar inte till vad denna nivå i nuläget är.

Under rubriken *"Kommunernas och landstingens ansvar i fråga om etablering av nyanlända"* står att läsa att ett viktigt kommunalt ansvarsområde för nyanländas etablering är *"...insatser inom det sociala området..."*. Detta ansvar har varit omdiskuterat från etableringsreformens start och det finns i dagsläget ingen tydlig samsyn angående vad som ingår i det sociala området (ett exempel är stöd i kontakter med myndigheter och vårdinrättningar) eller vilken aktör som har huvudansvaret. Ansvaret har under en period delvis tagits av lotsar som arbetat med målgruppen inom etableringsplan, men efter att lotsverksamheten avvecklats, är det otydligt hur detta behov tillgodoses och av vilken aktör.

Formuleringen *"Med tidiga insatser avses aktiviteter som motverkar sysslolöshet och förbättrar individens möjligheter till etablering"* kan förmedla en uppfattning om att syftet med tidiga insatser först och främst är att motverka sysslolöshet. Genom att ändra formuleringen till *"Med tidiga insatser avses aktiviteter som syftar till att förbättra individens möjligheter till etablering och samtidigt motverkar sysslolöshet."* Kunskapsinhämtning och förbättrade möjligheter till etablering borde vara målet och att motverka sysslolöshet en effekt av detta.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att dessa tidiga insatser planeras och utformas i nära samarbete med kommunerna för att öka chanserna att utbildning, aktiviteter och övriga insatser kan valideras och tillgodoräknas när etableringsplan påbörjas. Aktivitetsanordnare bör använda sig av motsvarande material som kommunerna för att individen ska kunna tillgodoräkna sig informationen inom samhällsorienteringen. Ett annat syfte med en sådan samverkan är minska arbetsbelastningen och öka effektiviteten hos kommuner och Arbetsförmedling när målgruppen nyanlända ökar.

Med den ambition som beskrivs i departementsskrivelsen, att civila samhället ska bli mer delaktiga som anordnare av dessa tidiga aktiviteter följer höga krav på kvalitetssäkring och likriktning av samhällsinformationen. Länsstyrelsen föreslår även en utredning av huruvida trossamfund ska kunna anordna utbildning eller aktiviteter som räknas som obligatoriska (d.v.s. att frånvaro medför nedsättning av LMA ersättning). Då en stor del av målgruppen har en annan religionstillhörighet borde det finnas en möjlighet att aktiviteter anordnade av t.ex. svenska kyrkan är frivilliga.

Gällande det system för tidiga insatser med krav på deltagande bör Arbetsförmedlingens erfarenheter från arbetet med målgruppens närvarokontroll och nedsättning av etableringsersättning inom etableringsprogrammet vara av stort värde för utredningen. Administrationen som har följt med etableringsprogrammet och dess system med närvarokrav och nedsättning av ersättning har varit väldigt resurskrävande. Hänsyn bör tas till mängden av arbetskraft som skulle komma att krävas samt att civila samhället kan vara negativt inställda till att anordna aktiviteter som är obligatoriska. Förutsatt att det blir Migrationsverket som ska hantera utbetalning av LMA medel finns en risk att en stor del av effektiviseringen av användandet av Migrationsverkets resurser äts upp av administration av närvaro och anpassade utbetalningar.

3.2 Följdändringar i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. och arbetsmiljölagen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget och har inga synpunkter.

4 Ikraftträdande och behovet av övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen tillstyrker förslag om ikraftträdande och övergångsbestämmelser och har inga synpunkter.

5.1 Förslaget om att begränsa möjligheten att placera ensamkommande barn i en annan kommun

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att det med nuvarande reglering finns en risk för att vissa kommuner kan komma att få ta ett oproportionerligt stort ansvar gällande mottagande av ensamkommande barn.

Länsstyrelsen instämmer inte i bedömningen att det ligger i Länsstyrelsens uppdrag att bedöma placering av ensamkommande barn i annan kommun än anvisningskommun.

För att förbättra kommunernas förutsättningar för att planera sitt mottagande kan Länsstyrelsen i sina samtal om samverkan mellan länets kommuner diskutera möjligheter till en förbättrad beredskap och mottagningskapacitet genom samverkan och särskilda överenskommelser.

I departementsskrivelsen görs bedömningen:

"Genom förslaget kommer anvisningskommunerna sannolikt i högre utsträckning än i dag placera ensamkommande barn inom kommunen." Det framgår dock inte på vilka grunder man bedömer att det är sannolikt. För att kunna göra ett sådant antagande skulle det behöva ligga en kartläggning över kommuners anledningar till placering av barn utanför den egna kommunen, som grund.

Även om ett län skulle ha en väl utarbetad samverkan kan det vara svårt att anpassa kapacitet över året och mellan åren. Av denna anledning skulle det vara bättre med ett länsperspektiv än kommunperspektiv. För att uppnå en flexibilitet i mottagande och kapacitet behöver kommuner samverka för att på bästa sätt nyttja sina gemensamma resurser i fråga om ett gott mottagande av ensamkommande. Ett exempel på en sådan kapacitet och beredskap som kan vara svår för varje enskild kommun att upprätthålla är boenden för flickor. Länsstyrelserna skulle ha en naturlig roll i att svara upp mot det behov av stöd och samordning som kommer att finnas hos kommunerna för att kunna åstadkomma nödvändig samverkan i syfte att på en regional nivå uppfylla sina skyldigheter.

Länsstyrelsen instämmer inte i bedömningen att förslaget inte har några konsekvenser för jämställdhet. T.ex. kan det i de mindre länen finnas sämre möjligheter att erbjuda boenden för flickor i samtliga kommuner. Enligt en rapport från socialstyrelsen (ISBN 978-91-7555-121-0) är det vanligare att flickor än pojkar placeras i egen lägenhet istället för på HVB

hem. Det finns en risk förslaget kan leda till att flickor i ökad omfattning placeras i eget boende och därmed inte erbjuds det stöd de kan ha behov av. Detta på grund av att berörd kommun inte har möjlighet att erbjuda HVB boende för flickor.

Länsstyrelsen instämmer inte heller i bedömningen att förslaget inte har några konsekvenser för företag. Länsstyrelsen anser att förslaget kan ha stora konsekvenser för den privata vårdsektorn som tillhandahåller HVB-hem och andra vård- och behandlingsalternativ. I och med att dessa företag utifrån förslaget skulle vara beroende av kommunens beslut av ansökningar om särskilda överenskommelser. Dessa företag inom privata vårdsektorn har varit av stor betydelse för att landets kommuner kunde hantera situationen hösten 2015. I händelse av ett kraftigt ökat inflöde av asylsökande kan de åter komma att fungera som en avgörande faktor för att kommunerna ska kunna uppfylla sina skyldigheter.

5.2 Förslaget om ändring av Migrationsverkets ansvar för att ge asylsökande sysselsättning

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen av förslagets konsekvenser och har inga ytterliga synpunkter.

Beslut om detta yttrande har fattats av t.f landshövding Anneli Wirtén med integrationsutvecklare Alexandra Wollmar som föredragande.

Anneli Wirtén
T.f Landshövding

Alexandra Wollmar
Integrationsutvecklare